

Cyklus hodnocení boje

Cíl musí být úplně zničen jedním útokem tak, aby další útok na tentýž cíl nebyl nutný.

Giulio Douhet

Článek byl pod názvem „Combat Assessment – Completing the Cycle“ (jehož autorem je pplk. leteckva R. M. Poole) uveřejněn v č.1/1999 časopisu britského Královského letectva Air Power Review. Přestože se článek zabývá bojem letectva, jeho teoretické základy mají všeobecnou platnost. Účelem článku je ve zpětném pohledu vysvětlit změny v postoji k hodnocení boje a toto hodnocení rozšířit na jeho složky. Konečně bude vysvětleno, jakou úlohu mají hrát nové zbraně a zařadit je do souvislosti s revolucí ve vojenství. Zkráceno a redakčně upraveno.

* * *

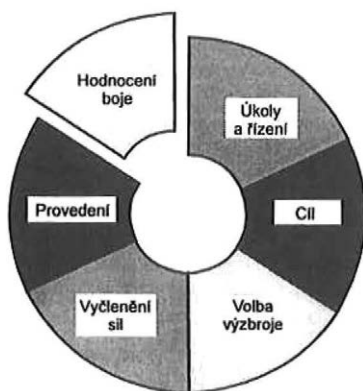
Cyklus působení proti cíli (viz obr.) je dobře znám všem praktikům a je účinně používán i za současných operací. Skládá se ze šesti úzců spolu souvisejících a vzájemně závislých fází. Určuje racionální procesy nezbytné pro každou ofenzivní operaci vzduch-země. Klíčovou složkou tohoto cyklu, která bohužel hrála ve srovnání s ostatními druhů housle, je tzv. hodnocení boje (*combat assessment*).

Plánovat a provádět „hodnocení bojového poškození“ (*battle damage assessment*) a „analýzu účinků zbraní“ (*weapons effects analysis*) je nezbytně nutné, protože představují základní složky hodnocení boje. Od války o Falklandské ostrovy a od války v Perském zálivu je první složka, tj. hodnocení bojového poškození, hodnocena jako důležitá a nezbytná. To se ale snáze řekne než realizuje. Stále existuje problém včasného předání snímků a hodnocení. Analýza účinků zbraní je podceňována, a pokud nebude využívána, bude ztracena velká příležitost, která by mohla mít velký význam, protože vedení války bude stále více omezováno „legalitou“.

Vojenskému teoretikovi Giulio Douhetovi, jehož citátem je uveden tento článek, bylo jasné, že důležitým prvkem leteckého bombardování je efektivita (účinnost), což je požadavek, o který usilujeme i my, a to hned ze dvou důvodů: kvůli politické přijatelnosti a vojenské účinnosti.

Za druhé světové války byli maršál Charles Portal (člen spojeného americko-britského štábu) i premiér Winston Churchill (který současně vykonával funkci ministra obrany) velmi spokojeni, že bombardovací ofenzivy probíhaly, jak se zdálo, dobře. Osádky se vracely s pozitivními hlášeními a jejich hlášení byla příležitostně potvrzována zprávami jednotlivců o úspěších spojenců. Průzkumových snímků bylo málo, ale i tak byly poměrně často více méně ignorovány, anebo nesprávně vyhodnoceny. Tak tomu bylo až do té doby, kdy jeden Churchillův vědecký poradce nechal provést analýzu bombardovací ofenzivy, která odhalila skutečný stav věcí.

Bylo vyhodnoceno 650 denních a nočních průzkumových snímků za přibližně dva měsíce operací. Závěry byly šokující. Z letounů, které útočily na cíle v Německu, pouze

Obr. Cyklus působení proti cíli

33 procent letounů svrhlo svoje pumy do vzdálenosti pěti mil od požadovaného záměrného bodu. Nad průmyslovou oblastí Porúří, kde byly letecké operace ztěžovány jak kouřem, tak těžkým protiletadlovým dělostřelectvem, tento údaj klesl na pouhých sedm procent ve vzdálenosti pěti mil. Ze všech vyslaných letounů další 33 procenta ani nedosáhla prostoru cíle v důsledku navigačních chyb anebo zničení. Fakta byla tak překvapivá, že trvalo značně dlouhou dobu, než se podařilo Portala a Churchilla přesvědčit, že provedená analýza byla správná. Po přibližně dvanácti až osmnácti měsících byly pak zavedeny navigační systémy a naváděcí letouny (Pathfinder).

Vzniklo hodnocení bojového poškození. Jak je tomu ale s hodnocením vlastního boje?

Hodnocení boje má tři složky: hodnocení bojového poškození, analýzu účinků zbraní a návrh na opakování útoku.

Hodnocení bojového poškození.

Hodnocení bojového poškození je rozděleno na tři fáze:

♦ **Fáze 1.** Hodnocení fyzického poškození je počátečním „počítáním děr“, nejlépe co nejdříve po obdržení snímků. Tento úkon je nutno provést na pokud možno nejnižším stupni, možná u jednotky, která akci provedla. Čas je důležitý a toto hodnocení se snaží zjistit nutnost opakování útoku. Jak bude vysvětleno, není to nijak snadný úkol.

♦ **Fáze 2.** Hodnocení funkčního poškození: pokračuje se v analýze a zjišťuje se, zda cíl i nadále slouží nepříteli. I když hodnocení ve fázi 1 zjistí zásah záměrného bodu, neznamená to, že objekt přestal fungovat. Tato úroveň analýzy vyžaduje méně dostupné zpravodajské zdroje, a proto se uskutečňuje na vyšších stupních, což může trvat dny nebo dokonce týdny.

♦ **Fáze 3.** Systémová analýza cíle: zkoumá důsledek likvidace cíle na celý nepřátelský systém. Pouhé „zničení“ nějakého cíle může mít prosté důsledky pro cíl samotný, avšak mnohem větší vliv může mít na zbývající systém, který se nyní musí snažit fungovat bez určitého prvku. Komunikační síť je zvláště dobrým příkladem toho, jak zničení uzlu nebo uzlů může vést k neočekávaným výsledkům. Z tohoto důvodu musí mít počáteční volba cílů systémový základ. Existuje-li nedostatek zpravodajských zdrojů, může systémová analýza cílů, než přinese výsledky, trvat měsíce.

Analýza účinků zbraní

Analýza účinků zbraní hledá odpovědi v podstatě na tři otázky: Fungovala zbraň? Jestliže fungovala, jak efektivní byl výbuch? Po odpovědích na tyto dvě otázky třetí otázka zní: Byla jako první použita správná zbraň?

Nyní se tyto otázky, zvláště prvá z nich, snad mohou jevit jako samozřejmé, nicméně za operací vedených rychlým tempem, jako byly operace v Perském zálivu, zůstávají často bez odpovědi. Dopady laserem řízených pum jsou běžně nahrávány na video. I na systémech s nízkou věrností záznamu je možné zjistit, že některá ze zbraní nezasáhne cíl. Klíčem k tomuto hodnocení boje je tempo.

Za nepřetržitých a opakovaných leteckých operací je naléhavě nutné, aby velitelé na všech stupních věděli, jak operace probíhá. Suboptimální výbuchy nastávají, když se zbraně používají při jejich mezním dosahu. Výbuch nízké hodnoty, ať je způsoben čímkoli, má za následek, že je do záměrného bodu dopravena výbušná síla menší než požadovaná.

Vzhledem k okamžité nejistotě o úspěchu jedné zbraně se často používají dvě zbraně ke zvýšení pravděpodobnosti zničení. „Vystřel-vystřel-pozoruj“ je extenzivní, avšak nezbytná metoda při dnešních možnostech hodnocení boje. Mimo to, pokud zbraň nefunguje, je účelné vědět, proč nefungovala, aby příští útoky nebyly odsouzeny k selhání. Totéž platí pro nastavení zapalovačů: během operací musí být použita metoda „pokus a chyba“ omezeno na minimum.

Když hodnocení bojového poškození průzkumného oddělení souhlasí s analýzou účinků zbraní operačního oddělení, je možno předložit návrh na opakování útoku. Je jasné, že čas je důležitý, protože rozhodnutí pro opakování útoku musí být přijato pokud možno brzy, má-li cyklus působení proti cíli probíhat rychle pro dosažení cílů stanovených velitelem. Jestliže samotná vojenská potřeba nepostačuje k ospravedlnění požadavku hodnocení boje, pak je nutno posoudit politické hledisko.

V posledních letech, v období charakterizovaném revolucí ve vojenství, se objevily tři faktory, které kladou nové požadavky na velitele vedoucí vojenské operace:

1. Legalita, zákonnost.
2. Proporcionalita, úměrnost,
3. Diskriminace, rozlišování (vedlejší škody).

Více než kdy dříve se dnes vojenská ofenzivní akce střetává s globálním veřejným hodnocením, a proto musí odpovídat tomu, co připouští „právo ozbrojeného konfliktu“. S tímto požadavkem souvisí mnohem náročnější úkol, a to útočit pouze na ty cíle, které mají zřetelně vojenskou povahu, což se snáze řekne než realizuje, např. při závislosti vojenských sítí na civilní komunikační infrastruktuře.

Ve všech případech musí být vojenská akce úměrná především spáchanému zločinu – musí být zřejmá jasná souvislost mezi zločinem a trestem.

Je stejně důležité **zasahovat cíle** pokud možno co nejpresněji, rozlišovat cíl od jeho okolí. Zbloudilé střely způsobující civilní ztráty mohou ovlivnit veřejné mínění daleko nepříznivěji než jakékoli jiné faktory. Vedlejší škody na náboženských objektech jako jsou mešity či kostely vytvářejí při o volbě cílů další problémy, za něž se později platí.

Spolu se všemi těmito faktory mají převládající vliv na použití anebo potenciální použití letectva všudypřítomné sdělovací prostředky. Nikdy dříve nemohla ojedinělá, třicetisekundová zpráva ve sdělovacích prostředcích ovlivnit strategický výsledek mezinárodního sporu. **Moc sdělovacích prostředků může vést státníky až k rozhodnutím, která by normálně nepřijali.** Nikdy nebyla tradiční rozhraní mezi strategickým, operačním a taktickým stupněm tak neurčitá jako dnes.

Přejdeme-li k úloze, která bude požadována od budoucích zbraní, pak jsou *odolné podzemní cíle* ideálním příkladem pro možnost používání větších zbraní v cyklu působení proti cílům a hodnocení boje. Podzemní objekt je nejtvrdějším oříškem a vytváří tomu, kdo rozhoduje o cílech, mnohé problémy, z nichž tím největším je, jak dostat střelu, bombu na cíl. Aby toho bylo dosaženo, bomba sama musí být velmi pevná, aby odolala při nárazu a průniku, přičemž zapalovač musí být schopen počítat odolné vrstvy – povrch, odolnou vrstvu, kryt podzemního objektu, a potom také podlaží a dutiny.

Takový zapalovač byl již vyvinut ve Spojených státech. Je schopen přivést zbraň k výbuchu v dutině po proniknutí několika odolných vrstev. Tím je vyřešena jedna část problému. Je však také třeba vědět, zda byl útok účinný. Tradiční prostředky hodnocení bojového poškození by ukázaly otvor na povrchu cíle a muselo by se dlouho čekat na hodnocení spojovacího nebo agenturního průzkumu, zda byl objekt vyřazen jak bylo zamýšleno.

V současné době je ve Spojených státech zkoušen zapalovač, který při vniknutí zbraně do cíle zanechá na povrchu senzor a před samotným výbuchem vyšle do senzoru data o stavu zbraně, její poloze v cíli a o bodu a podmínkách nárazu (úhel a rychlost nárazu) a senzor tato data vyšle nosnému letounu, bezpilotnímu letadlu, družici, letounu AWACS, které je předají pozemní stanici, kde budou k dispozici pro analýzu v mnohem kratším čase. Tak by měla být umožněna metoda „vystřel-pozoruj-vystřel“. Budoucí zbraně mohou hrát větší úlohu při zjišťování úspěchu úkolu. I když budou dražší, budou vždy levnější než automatické použití dvou zbraní.

Při větší vzdálenosti vypouštění zbraní (jež je touhou všech, kdož nakupují zbraně) bude možnost osádky anebo senzorů umístěných na letadle ovlivňovat přesnost či sledovat úspěšnost zásahů velmi omezená. Větší vzdálenost sice poskytuje potřebnou schopnost vyhnout se lokální obraně, ale to je často v rozporu s politickými požadavky, vyjádřenými v pravidlech zasazení (*Rules of Engagement – ROE*). To je dalším důvodem, aby zbraň sama „hlásila“ zásah a přispěla ke konečné analýze. Tímto způsobem je možné upustit od „přetvářecího“ modu operandi „vystřel-vystřel-pozoruj“, protože bude včas k dispozici důkaz, že ve většině případů nebude zasazení druhé zbraně třeba.

Opakování útoku nebude nutné

Ve věku stálého šetření a hledání úspor je hodnocení úderů zbraní důležité pro zvýšení jejich efektivity. Finanční zřetel a nižší počet potřebných zbraní jsou výhodné pro finančníky, taktická zdokonalení podle pravidla „jeden cíl, jedna rána“ jsou výhodná pro vojáky. A konečně celkově zlepšená situace a reálná možnost vyvracení důkazů chybných zásahů předložených protivníkem je zase výhodná pro politiky.

Hodnocení boje má možnost „násobit síly“, stejně tak, jako ji v posledních dvaceti letech mělo např. doplňování paliva za letu. Avšak pouze tehdy, bude-li hodnocení boje pojímáno jako celek, může být cyklus působení proti cílům skutečně efektivní. Bude-li zanedbáváno, bude nesnadné dosáhnout pokroku v dosahování stanovených cílů a konečkonců i příznivých celkových výsledků vojenských operací.